

Artà

PRENSA
TORTOSA

ANY I - NÚM. 9

PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL

DESEMBRE, 1983

BONES FESTES

Germans, amics:

Una passa més, i serem a Nadal. Ja planegen auguris de pau per a tota la terra.

Introdueix el pòrtic un motiu casolà. Hem elegit una pintura bíblica que es guarda a l'oratori de Sant Salvador. La Sagrada Família reposa, a cel obert, d'un viatge feixuc a la terra d'Egipte; moment de rara quietud en la intranquil·litat d'un pelegrí. Una colla d'àngels, amb la mirada atònita, s'amaren d'alegria. Josep i Maria, cavil·losos, retenen el que no es poden explicar. Tot això en silenci, amb un llenguatge net, de gestos i actituds.

Donar les bones festes vol ben poca cosa: sols un cor a la mà i una forma senzilla. Altrament, és engany. Basta l'acolliment, somriures agradosos, qualsevol expressió natural i sentida. Sobra l'ostentació, la verborrea estúpida, la xàtxara melindrosa, buida de sentiment.

L'ARTA i el seu equip de redacció vos obren la mà, sense cap artificio.

Abordam el primer Nadal amb il·lusió fonda i molt d'agraïment, per la vostra rebuda benèvola i encoratjadora. Pensam —evidentment— en vosaltres, amables col·laboradors: sense la vostra ajuda, no arribaríem a la gent; incloem la massa anònima de lectors, de qui és el nostre prestigi; no oblidam, en cap moment, el col·lectiu per a qui som i laboram amb justificada alegria: Artà i els artanencs.

A tots vosaltres, bones festes i una sembra de roses per a la vida nova; per continuar junts la tasca deliciosa de conèixer i servir aquest poble que ja estimam amb tota preferència.

Quadre de Sant Salvador.

Amb la fredor del desembre, quan la claror del dia comença a guanyar uns instants a la negror de la nit —“per a Nadal una passa de gall, per a Sant Antoni una de dimoni”, diu el nostre refranyer—, esclata joiosa, enmig de les tenebres de qualsevol misèria humana, la llum eterna de la Nativitat.

Perquè, amics benivolguts, també en aquest any de 1983, quan les campanes de la nostra Parròquia i del Convent repiquen a matines i ja assatja la sibil·la el seu profètic cant, avui com ahir, enguany com antany, ara com sempre, des d'aquell Nadal primer

a Betlem, coses estranyes,
entre païus i fenàs,
entre brutors i aranyes,
ha succeït un bon pas...(*)

Davant aquesta festa que sempre retorna per convidar-nos a descobrir, a dins les fibres més íntimes, el millor de nosaltres mateixos i el millor de tots els altres; en el si d'una societat viciada pel consumisme que explota el tòpic nostàlgic i sensibler i mercantilitza la iconografia més entranyable, cal, tal vegada, que recuperem el nostre Nadal: el nostre Nadal mallorquí i el nostre Nadal artanenc.

Des de les pàgines de l'Artà volem fer un emfàtic vot perquè es conservi i perpetui i perquè es recuperi quant s'ha perdut —si és que de ver s'ha perdut res— del nostre Nadal de família i germanor, del Nadal que sempre ha sabut retre homenatge a la patriarcal vellesa dels padrins; del Nadal de matines i sibil·les, de coques i torrons casolans, de neules i bessons torrats, de rostits i farciments...; de betlems domèstics amb herba roquera i pastorets de fang mallorquins; de reis Herodes que s'enrabiaven perquè el Bon Jesus és nat, a peces de teatre popular plenes de saba i antigor; de sabates que guaiten a les finestres el silenci expectant de la nit de reis; de villancets nostrats i velles cançons folklòriques que parlen de pastorells i pastorelles que porten a la cova del Minyó, com a símbol i ofrena d'aquesta terra humil i generosa, presents tan senzills i tan gentils com són un paneret d'ous, un cistell de figues, una olleta de mel, un plat de brossat..., i un pa fet de l'hora i un botilet de vi, i nous i avellanes, metles i magranes, taronges mandarinès, panses i pinyons...

i un enfilaiet
de botifarrons.

Tal vegada, amics, en la humilitat evangèlica d'aquests dons s'hi expressa tot el profund sentit de Nadal. I aquest Nadal és el nostre, el d'un poble que ha sabut viure, feel als seus costums i tradicions, humilment i senzilla, la veritat universal d'un misteri inefable. No perdem aquest Nadal.

Sí, avui com ahir, enguany com antany, ara com sempre, des d'aquell Nadal primer, és ver que, a Betlem de Galilea i aquí entre nosaltres, com diu la cançó popular, ha succeït un bon cas:

un minyonet,
que anit és nat.

I, a l'acte, han quedat subvertides tantes coses!

Des d'aquesta secció editorial de l'Artà, i en nom de tota la redacció, vos desitjam a tots unes bones festes. A voltes, des d'aquesta mateixa secció, hem portat a terme —i continuarem fent-ho— el civilitzat exercici de la crítica i el dissentiment. Si en aquest exercici hem pogut agraviar qualcú, aquest és el moment de demanar, sincerament, perdó. La nostra intenció no ha estat mai atacar persones, sinó, en tot cas, comportaments; comportaments respecte dels quals érem —i som— discrepants. Mes per damunt aquestes discrepàncies, preferim que romanguin els afectes de sempre i surin les velles estimacions. Paraula.

(*) del Cançoner popular de Mallorca.

Feliç Nadal i bon any de 1984.

BONES FESTES DE NADAL I VENTURÓS ANY 1984

Desitjam a tot el poble d'Artà,
i a tots els amics, col·laboradors,
suscriptors i lectors, de l'ARTÀ.

EL CONSELL DE REDACCIÓ

ESPIGOLADES

P'EN LAU

*Ara vé Nadal;
menjarem torrons
i amb una guiteria
cantarem cançons.*

... i amb sa branca més esponerosa que duguem de Bellpuig o Son Puça, farcida de llumets i coloraines pararem l'arbre de Nadal, i els més castissos, amb bons llençols d'herba roquera i de cireretes del Bon Pastor que recolliran dels Pujols o de les Vergunyes armaran el betlem. Les nostres padrines, adesaran el raconet de sempre i baixaran del sostre la capsa dels pastors. Quina il·lusió per a la gent menuda! Quants de records per als majors! No deixem decaure aquest vell costum. Transcorria el s. VII quan el papa Teodor va aparellar a Santa Maria del Mar de Roma una reproducció del de Nazareth amb les relíquies arreplegades per Orient, revitalitzant la celebració del misteri. La gent hi prengué devoció, va consultar els evangelis de Sant Mateu i Sant Joan que en parlen i, no satisfeta del tot, acudí als apòcrifs, d'on en tragué la part, podríem dir, folklòrica i popular. L'Ordre dels Templaris, les pintures de les Catacumbes i la "Llegenda Aurea" de Voràgine, col·laboraren decisivament a la seva divulgació. Cal cercar antecedents també a les representacions del Naixement del primerenc teatre religiós i a la dels Misteris de Nadal, en connexió amb l'Adoració dels Reis i el Cant de la Sibila. L'any 1223, S. Francesc d'Assís va organitzar a Greccio una missa de mitjanit molt original on s'hi va incloure un betlem vivent, donant peu a fomentar la difusió pertot arreu i en especial als convents dels pp. franciscans, on no manca mai, a excepció del de S. Francesc de Palma, que va derruir un llamp i no l'han reposat. A Fussen (Alemanya) es conserva un naixement de poc temps després i segons contenen les cròniques, a una desfilada processional de Barcelona medieval, hi figurava un entremés representant l'esdeveniment.

Quan s'imposà el barroc, allà pels s. XVII i XVIII sorgí el "pessebre de saló", que entrà amb força a les mansions reials i cases de la noblesa. A poc a poc adoptaria una certa liberalitat i un aire més localista, popularitzant-se de la mà dels artesans anònims, arribant a la plenitud al llarg del s. XVIII. El Rei Carles IV encarregà als valencians el "Belén del Príncipe", alhora que el mestre Salzillo treballava al de Múrcia. Per aquelles saons aparegueren els primers arbres de Nadal, i fou precisament la nostra reina Eugènia de Montijo qui l'introduí a París. Amb tot i amb això, esclata el "boom" nadalenc i van sortint els Santes Klaus, les targetes de felicitació, les postals amb poesies i els més atracats costums de fer regals, en un muntatge molt ben organitzat.

Per afaïonar els pessebres s'han seguit generalment dues vessants: la popular i l'artística; com també dos estils: el localista i l'oriental. El localista s'ha prestat a desorbitar les coses. Escrivia D. Jacinto Benavente que n'havia vist un on, devora el naixement hi figurava un escolanet tocant a missa, entre una plaça de "toros" i un túnel per on s'hi aficava un tren. Bé està vestir els pastorets de pagès antic i dotar les sínies de moviment amb motorets dissimulats; però allò no hi escau: una cosa és el tipisme i altra l'"astracanada". Siguem conseqüents.

Els betlemistes més afamats foren els napolitans. La família March en té un d'artístic que exposa al públic cada any per aquestes festes, encara que el més conegut és el de l'Hospital Provincial, dit també "del Bon Jesús": pertany al s. XV i es pot dir que ha influït sobre tots els altres de les illes, d'entre els quals cal esmentar el de les Caputxines, el de les Tereses, el de S. Magdalena (que ocupa uns 24 m.²) i sobretot els portables o de "capelleta" que divulguen les monges tancades. D'aquest tipus és el del convent de Sineu, de molt bona traça.

El figurinista mallorquí de més anomenada va ser el "Santet" molt remirat en els detalls. Feia col·leccions de vuit peces; i, pel que fa al nostre poble, diu el pare G. Llompарт que Mestre Andreu Siurell solia col·locar vora la cova del naixement, que encara es conserva al convent dels franciscans, uns quants pans de "barcella", d'aquells tan grossos que es feien a les possessions. Tots recordam el costum de visitar betlems per a Nadal, el talabant de gent que acudia als de "ca ses monges" per contemplar a través dels finestrans d'ull de bou l'escenografia d'aquell trosset oriental poblat de figures amb "moiment", mentre escoltàvem la piuladissa del rossinyol que les monges feien cantar a força de bufar el xiulet. Romaníem astorats contemplant la cova de guix tacada de color i la glòria plena d'àngels i núvols de cotó. Acabàvem la visita dipositant unes quantes peces de quatre dins la gran bacina que hi havia sullà. També els podem visitar encara i, el del convent dels freres, bastit pel frare Terrassa, replè de "conxes" i motius mariners, i els dels particulars que encara mantenen la tradició, cosa que no hem de deixar decaure. Els nostres petits ens ho agrairan. Així els recordarem cada any que

*Ha nascut un minyonet
ros i blanquet, ros i blanquet,
fill de la Verge Maria,
Nascut en una establia,
Fum, fum, fum.*

Esta vez, no voy a hacer ninguna pregunta, pues prefiero dedicar este corto espacio a parabienes.

Así, sin más preámbulo, deseo a todos los lectores y simpatizantes de ARTA, unas felices fiestas de Navidad y tengan un próspero año 1984.

También deseo a todos los que se han gastado unas pesetitas en la lotería, se vean agraciados con algún premio, pues esto siempre alegra.

Lástima que no pueda aplicar el refrán mallorquín que dice así: "Nadal en dilluns, festes a munts". Tendrá que ser el próximo año, ya que, según el calendario, éste cae en domingo.

Y para terminar, una canción popular:

Si cada dia fos festa
i fos Nadal cada mes,
i Pasqua cada setmana,
sa Quaresma mai vingués!

¡Muchas felicidades!

ABROJ

endevinalles d'en pere xim

Solució a la passada: Sa Pedra de Sabó

Han encertat les següents persones:
Joan Vives Payeras.

Miquel Forteza. (Gallet)

Antònia Sansaloni.

Es llibre de Can Bujosa serà sortejat entre ells tres, en presència seva. Passin per la llibreria. Pregam els qui envien solucions a l'endevinalla que posin el nom complet i el domicili.

Són un mascle ben feixuc
i una femella lleugera;
ell, fer-lo surar no puc,
ella corre, vola i neda.

Solucions a la llibreria BUJOSA, CARDENAL DESPUIG, 8, amb nom complet i domicili. Si és un sol encertant, podrà anar a triar el llibre, i si n'hi ha més d'un, se sortejarà entre ells.

Salut i sort!

COL-LABORACIÓ

L'ARREL DE L'ENVEJA

per MIQUEL BOTA TOTXO

L'amo En Cristòfol,
de Son Ropit.

L'amo En Cristòfol de Son Ropit anava com a trastornat, perquè l'amo En Jordi de Son Jonc li va dir, en to confidencial:

—Don Sebastià de Ca'n Joia té una enveja que cangrena.

—¿Enveja? ¿I de què?

—¿Qui sap? De la teva salut, de la teva senzillesa, de que tot allò que tu fas te surt bé. I tantes altres virtuts que tu tens, sense que te n'adonis. A tu, Tòfol, t'estima tot el poble.

—Emperò, això no basta, Jordi benivolgut. En cas d'haver-hi motiu, qui hauria de tenir enveja som jo. Don Sebastià té milions i jo no en tenc; ell és advocat, economista i fiscal. Jo no tenc cap carrera, només sé fer els comptes i escriure allò que m'ensenyaren les monges i els frares. A més, don Sebastià és diputat i viatja i corre i guanya tot allò que vol; i neda dins l'abundància. Quan a ca meva, qualche vegada hi manca allò tan especial que tota família anhela. ¿Enveja, m'has dit?

—Ni més ni pus, Tòfolet.

—Dóna't per ben sortat, Tòfol. ¿Què no saps què és l'enveja? —digué l'amo En Rafel Colom, aficant-se en la conversa—. Idò, això és

L'ARREL DE L'ENVEJA

L'enveja remuga i put
com una fura selvatge.
L'enveja és la trista imatge
de l'home que ja ha perdut
la llum, la pau, la virtut,
la llibertat, l'horitzó.
Vici és el més traïdor
de la criatura humana;
una boca que demana
més que un bec fals de falcó.

¿Què és l'enveja? Un bony de pus.

¿Què és l'enveja? Un gas pudent
que obstrueix el pensament.

Un alè podrit que inclús,
sense filosa ni fus,
sap filar cucs i llimacs
com omplir de junça els sacs
teixits pel blat d'or de l'era
de la nostra primavera,
ara sang bruta d'atacs.

L'enveja romp la mesura
de la llei: mal enemic,
i el que des del temps antic
amb més fal·làcia perdura.
Llaga és que raja i supura
la fel, com un brollador.
Amic, si sents la pudor
de l'àvol i la indecència,
alça l'ànima amb potència
cap a la vall de l'amor.

Obert tenim el camí
damunt el llom de la terra,
lluny de la cruenta guerra
que amb l'enveja no té fi.
Anem pel nostre destí,
allargant la joventut,
lluny de tota esclavitud
i prop de la benaurança;
i alcem penons d'esperança
junts cap a la plenitud.

—Idò, va ben servit don Sebastià.

—I tu, Cristòfol, estàs d'enhorabona!

—D'acord, amics meus; que grati qui té ronya.

Pollença 1983. —PAU.

Avui he agafat la motxilla, un poc esblanqueïda i plena de pols per l'oblit de molts de mesos, i fa temps amagada a un racó de casa meua, per a viure la saludable experiència d'una anada a la muntanya.

Tenia por de la manca d'entrenament després de tants de mesos de no caminar per les altures. Esperava que les meves cames, acostumades a la vida sedentària de la ciutat, fossin incapaces d'aguantar l'esforç que suposa pujar al capcurucull de la serra.

Després he pensat que val la pena el cansament, les bòfegues, les suades,

per tal de fruit de l'aire pur i de les vistes amples de l'altura. Per a mi, la muntanya ha estat sempre una escola de valors que gairebé semblen malferits dins la civilització urbana.

Les altures m'han permès fruit de fortes experiències interiors, ben profitoses per a la meua vida. M'han duit a sentir el gust de la contemplació, del silenci, del bategar sempre vitalitzador de la natura, i de la llum nova de la grandiositat.

La muntanya és tan bella, pura i vertical, dura i lluminosa, que el més insignificant individu que es mogui

enmig d'aquelles dimensions que per naturalesa el sobrepassen, s'empelta de la seva dimensió còsmica i en surt necessàriament engrandit". (P. Valencant).

Allà dalt tot es veu d'una altra manera. En ésser-hi ens hem de despulgar de tota superficialitat, enfrontar-nos amb nosaltres mateixos i relativitzar-ho quasi tot. Totes les coses ens semblen diferents: les persones: les relacions socials, la mateixa vida. La visió panoràmica eixampla la mirada dels nostres ulls i també dels nostres cors, tantes vegades centrats en allò que és immediat.

A migdia, aturat per a recobrar forces, assegut sobre una pedra, he obert la motxilla, rebost de les altures, parada amb l'il·lusió d'un jovenet. El pa, les olives trencades, el botilet de vi, el formatge tendre, m'han semblat el millor àpat del gran menjador, obert a totes les estrelles, enlaira per damunt el blau d'un cel que avui embriaga la meua insaciable set de bellesa.

¡I que ho és de bo, pellucar il·lusions, menjar bellesa, respirar aire pur, contemplar poesia, dir històries als quatre vents, escoltar contarelles dels aucells, passejar per entre els núvols, trepitjar les pedres que fa temps esperaven dir-me el secret de les altures!

GREGORI MATEU ESTARELLES

ortografia recreativa

NADAL

"Alegra't, panxeta, que Nadal ja ve", diu la glosa popular. Festa gran i de les més antigues, que enjoiella el solstici d'hivern... Natura, família i exultació cristiana configuren un tríode sagrat, per a una garba densa de costums. La natura cova i escalfa les primícies. Quan el gra s'arrufa per la terra molla, el bestiar reposa dins la pleta. L'ametlerar, en silenci, convida l'esponera i endevina l'esplet de l'anyada futura. La neu, enyoradissa, cavalca per la serra. Els avis, a la llar, pensen el missatge feliç de poques hores, amb la família junta ran del foc, que commemora, amb dolça pau i trossos de porcella, la vinguda de Crist, el Salvador. Nadal és tot això, o una superxeria.

La diada s'estén arreu del món, amb varietat irrepètible. A Mallorca, Nadal és mallorquí. No val a embordeir-lo ni fer-ne prostíbul de modes estranyes o de paraules bordes. Que la nit de Nadal, amb flaire seductor de xocolata espessa, allunyi del cor i de la vida la falsa "notxebuena". L'altra "notxe", la "vieja", deixi pas a la nit o vetla de Cap d'Any, sota el cel amorós de Sa Roqueta.

Nadal és alegria, ventura, germanor... Com és de generosa, la seva loteria! Teniu sort a la rifa, si convé; paperetes premiades, a betze; i, si no treis la grossa, que toqui almanco reintegrament. Fugiu, emperò, de "sorteos", "papeletes", "gordos" i "reintegros", que malcrien una bona parla. Atiem, alhora, l'amor mutu: no escatimen un amable present, perquè l'amic no plangui l'incorrecte "aguinaldo".

Les cases s'omplen de colorins. Betlems rudimentaris recorden la bella Epifania. No falten, això sí, formes ingrates de celebrar la vida. ¿Què direm de l'arbre rapinyat a la terra? Aqueix "árbol" arrabassat (i en foraster), farcit d'"adornos" i blederies, ¿no és una estupidesa, com preferir l'adorn a la pell viva?

Corregida la "cesta navidenya", destapau la vostra panera i assaboriu-ne dolços, xampany i tota classe de menjua: variadíssim torró de mel i sucre, amb coco o gema (¿per què dir: "iema"?), del fort i de Xixona (no "Jijona"); mantegat i mantegada (no "mantecado" i "polvorons"); confits d'ametlla (millor que "peladilles")... ¿Direm "uvas", o grans de raïm? ¿"Barquillos", o celebrades neules, que ja provà l'altíssim rei En Jaume?

Amb tot això, cantem alegrement qualche nadala, deixant els "villancicos" a qui li correspon.

Tant a uns com als altres, bon Nadal!

JOAN ESCANELLAS I LLINAS

PETITES HISTÒRIES D'ES SAULONAR

SES SABATES

Sa superiora de ses monges no se'n podia avenir.

—Unes sabates per a donar a un pobre? Ara ja no n'hi ha de pobres a qui donar sabates velles...

—Tenen pols, però no són velles... i qualcú hi haurà que passi necessitat...

—I perquè no les hi donau vós mateix? P'es vostre barri, p'Es Cós, qualcú hi haurà que li facin falta.

En Xesc Cendra, ulls grisencs, cansats de sotjar la mar i escodrinyar a terra, cap baix insistia...

—Vostès... vostès hi estan més avesades. On me ve aquest diran, si oferes sabates a qualcú? On me ve, si a ell li fan més falta que a mi?

—Mirau aquest homenet! I perquè no les duis vós?

—No fotre, jo som petit, però necessit altres ferradures.

—De qui eren ses sabates?

Per darrera ses Cases d'Aubarca, sortiren en Es Saulonar.

En Xesc se treu se petaca, fa una xigarreta, l'encén i li pega una xuclada fonda, enviant-se tot es fum fins a sa sola d'ets "espelmons"

—No li puc dir. No li puc dir de qui són, però pot estar ben tranquil·la. Son amo ja no les se posarà mai més. Ell

estaria content que qualche artanenc trepitjàs aquests carrers amb elles.

Sa monja agafà ses sabates.

—Anau-vos-ne en nom de Déu.

En Xesc Cendra va sortir atropelladament de sa porteria de Ca Ses Monges, pegant una forta xuclada de nas, i ets ulls se li enterboliren com aquell qui hi té una busca...

Era s'horabaixa, entrada de fosca que ja es posava p'es llandars i brancalades d'es portals, i si qualcú passava en aquells moments, no pogué veure mai si una llàgrima li rodolava per ses rues de sa cara.

Tornà pegar xuclada amollant tot seguit es fum p'es nas. Senyal evident que la congoixa d'es pits li havia amollat.

Aquell diumenge de Juliol, es sol cremava es cul a ses llebres.

Un oratgí de Xaloc ofegava es carrers d'es poble, i es carros amb garbes cruixien per dins vila, desesperant sa garbera.

Es dia abans havia volat per sa carretera nova s'estridència d'unes altesveus connectades a ses "radios".

"El Ejército de Africa se ha rebelado en Melilla contra el Gobierno"...

Dies abans es diaris dugueren sa notícia de ses morts d'es Tinent Castillo i d'En Calvo Sotelo...

Sa gent tenia por i comentava en veu baixa.

A la Sala no hi havia ningú.

Es mes de Febrer abans, en unes eleccions, havia guanyat es Front Popular.

Molta de gent insistia

—Què esperen per fer-se càrrec de S'Ajuntament?

Ses eleccions no havien estat municipals, però en aquella hora confusa, tot es confonia.

Una comissió Gestora es féu càrrec de s'administració d'es poble per ordre d'es governador civil, Isidoro Diarte.

Don Joan Llabrés presidí sa cerimònia d'es canvi de poders, i es regidors anteriors hagueren de sortir p'es portal de darrera, per tal d'evitar incidents amb un públic un xic exaltat.

Quedaren nomenats En Joan Xamena, N'Andreu Forteza (es Gallet), En Vicens Pirris, En Joan Escanelles (Tet), En Xesc Bonnín, (l'amo En Marín d'es Pontarró) i, com a síndics, N'Antoni Ginart (Metler) i En Llorenç Garau (d'Es Verger). En Gabriel Garau (Biel Boira) presidia sa Comissió Gestora.

En Ramon Marín de ses graneretes el feren es saig. Com a secretari particular d'es president de sa Comissió Gestora, Biel Boira, fou nomenat En Mateu Sancho (Papa).

Aquesta Comissió havia duit per primera vegada ses esquerres a la Sala.

Tots ells homes de bé i, si ho dubtau, basta llegir ses actes d'es plenaris per veure que les preocupava molt es benestar social. Sols En Xamena sortia qualche pic d'es botador, com quan va voler canviar es nom d'es carrer de la Puresa i altres per noms foranis o abstractes com es de Sa Llibertat o Sa República. Tot plegat, s'ingenuïtat a comandar.

Idò aquell diumenge de matí, cap d'ells no es trobava a La Sala.

Es veia qualche camia blava, i tothom sabia que, es dia de sa mort d'En Calvo Sotelo, En Toni Tit havia posada una bandera en es parallamps de ses escoles noves, com si allò fos una contrasenya. Ses "ràdios" eixordaven, i sa gent anava regirada. S'escoltaven arengues i marxas militars.

Es General Goded, un cop empresonat es Governador Civil i segura Mallorca en es costat d'ets insurgents se disposava a partir cap a Barcelona.

Un enfilall d'homes d'Artà havien partit també cap a n'Es Verger.

—Allà hi ha En Jaume Barraca que és d'es nostros, cunyat d'En Toni Clarito, que també vendrà. En Jaume sap tots ets amagatalls.

—En Xesc Cendra hi fa carbó per dins Es Verger.

—Carbó i contraban.

—Alerta, que el fa amb en Biel Sissa, i aquest no és gaire segur. Per mi votà ses dretes.

—No hi ha por. Ell i En Xesc són carn i ungla. Lo que faci un anirà bé a s'altre.

—En Sissa és casat amb Na Magdalena Saqueta, que ha estat molts d'anys amb sos senyors d'ets Olors.

—Millor, es falangistes no s'atreviran a fer-los cap endemsa, perquè si En Xesc fés es carbó totsol, no t'estranyis que el trobassin mort devora sa sitja.

Nerviosos, cap baix per dins Son Puça, darrera ses cases d'Aubarca cap a ses voreres d'Es Saulonar. En Xesc Cendra baixava aquell dematí de S'Arboceret, amb dues gerres per omplir a Sa Font d'ets Oguers, i es trobà de cara amb sa comitiva.

Li contaren fil per randa la feta i li participaren sa por que tenien.

—Xesc, tal com estan ses coses, mos podrien matar a tots.

—Però si voltros no heu fet res...

—Hem estat a s'Ajuntament i a sa Casa d'es Poble. Te pareix poc.

—No reputes. No vos mataran. Almanco es temps que pogueu estar dins Es Verger. Mes tard cercarem qualque barca que vos dugui a Alger o a un altre lloc. Jo conec patrons andritxols i calarajaders, que fan "contrabàndol".

En Jaume Barraca ho feia de tot per amagar gent i tapar fressa.

—Sigueu on sigueu, en sentir tres bels seguits no us mogueu per res.

Avencs, coves, mates i barbacanes recolliren aquells homes tremolosos, separats uns d'ets altres per si de cas qualcun fóra descobert.

Es darrer que va partir cap a s'amagatai fou En Biel Boira, vestit de diumenge, amb corbata i unes sabates fetes de N'Amadeo, que si qualque vegada foren lluentes, ara estaven

plenes de pols.

Estava esclatat. A penes podia donar passa.

—Fotre, fotre, diu en Xesc. Es que, per dins Es Verger, no s'hi pot caminar com si ho fesses per dins la Sala. Tu seràs bon batle, però series un mal contrabandista. Jaume, deixa-li uns xoquins.

Tu, dona'm ses sabates, i demà te duré unes espardenyes de sola d'auto, de sa mateixa mida.

Efectivament, el sendemà va anar a Ca's Moló a comprar unes espardenyes i les dugué a En Biel Boira, que més tard, quan desembarcaren es catalans d'es Capità Bayo, se passà a Sa Coma, a ells.

Però aquesta ja és una altra història.

En Biel Boira, un cop acabada sa nostra guerra civil, fugí a França des de Maó. Ho passà malament quan ets alemanys conquistaren França. Però vivia. Vivia i enyorava Artà.

Tenia por de tornar. Aquella mateixa por sentida dins Es Verger aquell diumenge de Juliol, i ses vegades que En Jaume Barraca belava anguniosament quan veia feixistes o milicians.

Per paga En Franco no se moria mai.

A la fi es decidí.

Feia es preparatius i ja tenia diada assenyalada. Tornava a Artà.

Il·lusionat i content travessava un carrer, quan un cotxe el ferí de mort.

Morí a un poble francès p'es voltants del setanta-u. Sense hereus.

Ses sabates que a la mare superiora de ses monges tant intrigaven eren ses d'En Biel Boira.

Quins peus de quin home artanenc o forà havien trepitjat dins ses sabates d'En Biel, es carrers d'Artà que ell tant estimava?

Es un secret que la Mare Superiora se'n dugué a sa tomba.

ES BORNÍ

Y... fuimos al Parlamento

El 9 de diciembre, día claro, sin nubes, todo invitaba a la ilusión. El grupo de 1.º B de BUP, del Instituto "Llorenç Garcias i Font" de Artà, entre risas y alegría, subía al autocar, camino de Ciutat.

Era una de tantas salidas extra-escolares que llenan el ánimo con el deseo de conocer, de saber, de amar.

En el programa figuraba la visita al Parlamento Balear. Supimos con alegría que era el primer pueblo de Mallorca que llevaba a sus jóvenes en visita oficial.

Calle del Palau Reial, y allí, el antiguo Círculo Mallorquín, por cuya puerta tantas generaciones han pasado.

Silenciosos, respetuosos, entraron en el gran hall donde salió el Sr. Presidente, D. Antonio Cirerol Thomás, quién nos recibió diciendo: "Esta es la casa del pueblo balear, de todos los moradores de las islas: es vuestra casa".

D. Pedro Planells, que no puede negar su profesión consumada de maestro, se pone enseguida a la altura de los oyentes y empieza a explicarles desde los orígenes del Círculo hasta cómo ha llegado a ser sede del Parlamento.

Como quien pasa acariciando algo muy querido, van viendo cómo son remozadas y restauradas, manteniendo su carácter, pero dándole el aire de lo nuevo, de lo que renace, las alas y salones: el viejo parquet vuelve a tener color y brillo..., hay cuadros, arañas y lámparas que vuelven a relucir. Visitamos la biblioteca...

Oyen nombres nuevos: despacho del Presidente, sala de comisiones..., hasta que, como colofón, con toda su iluminación, van tomando posiciones en la sala de sesiones del Parlamento; ven con sus propios ojos donde se sientan los miembros del gobierno autónomo, donde se colocan los grupos de los distintos partidos.

Allí nos presentan al Oficial Mayor D. Antonio Lliteras Pascual, quien dirige unas palabras a su joven auditorio:

—"Ya sé que, además de ser de Artà, otros sois de Capdepera, de Son Servera, de la comarca. Todos vosotros sois los que dentro de unos años estaréis aquí ocupando estos escaños. Para ello, debéis ir formándoos y, de un modo especial, en saber dar vida a lo que es una buena convivencia entre todos, y para ello, empezad ahora primero con vuestro ambiente más próximo, vuestra familia, con vuestros padres, vuestros hermanos, y luego ampliad el círculo y acoged a vuestros compañeros, a vuestro pueblo a vuestros pueblos, comprended a todos".

Comenzó luego un cordial diálogo, en que iba contestando a las preguntas que iban haciéndole.

Ya muy avanzada la mañana, salimos contentos por lo aprendido y agradecidos por lo que tan amablemente se nos dio.

Y no faltó junto a la puerta, al salir, el detalle final: llevamos todos en la mano un bolígrafo con la inscripción "Parlamento Balear", que podemos conservar para mostrar a las generaciones futuras, que sabrán que vimos nacer la Autonomía y renacer el Círculo Mallorquín, ahora sede de nuestro Parlamento.

La Taula de Presidència del Parlament.

El president del Parlament D. Antoni Cirerol.

JOAN ALZAMORA JUAN (Es carter)

Anant per aquests móns de Déu vaig caure un dia dins la província de Castelló.
Anava cap a la capital de la mateixa i creuàrem el poble de Burriana, Me vaig recordar d'un fet de la meua infantesa.

En temps de la República, se'n dugueren l'amo en Joan, a Burriana amb un trasllat forçós. Me record que mon pare, que no era precisament de les mateixes idees de l'amo en Joan, quan li vaig demanar:

—Per què se n'hun duit es Carter si era lo més simpàtic del poble?

Va contestar:

—Perquè es "locos" no són es qui estan tancats a n'es manicomi. N'hi ha que estàn dins ses oficines de correus. Qualque "mandamàs" que no sap on té sa ma dreta així ho ha disposat. Jo l'enyorava a n'es carter. Durant tota la "contienda" de la guerra civil pensava en ell.

—"Que li hauran fet a l'amo en Joan".

Sortosament no li feren res i poguérem tornar-lo tenir entre nosaltres, repartint cartes i somriures. Fent assegurances, i preocupant-se per tot el que de cultural passava dins el poble.

Podeu pensar que era una de les figures preferides per mi per a portar a aquesta galeria de records.

Vaig posar mà a l'obra, però per la vostra sort vaig cometre una badada.

Cercant dades caigué a les meves mans un opuscle escrit pel Pare Ginard amb motiu d'un homenatge que li feren a n'es carter quan es jubilà.

Es tan fresca la prosa, es tan ric el llenguatge, que quasi me vaig empegueir d'haver tractat de escriure res sobre la figura del nostre recordat.

I vaig tenir un pensament.

Damunt les pàgines de l'Artà reproduiríem el que escrigué el pare Ginard i així, al mateix temps que enriquiríem la nostra galeria, les pàgines de l'Artà cobrarien lluentor publicant la glosa amorosida del Pare Rafel Ginard Bauçà, a qui no se li ha fet a Mallorca tot el cas que pertoca.

Per tant deix en mans del nostre poeta d'Artà, la tasca de dur-nos al nostre record la figura i el geni irrepetible d'aquell carter que, veient mumare, li digué moltes de vegades: "no tens carta, però sé que està bo".

S. G.

Amics artanencs:

Avui, pot dir-se, me sembla, en bona veritat, que, l'aquest homenatge a En Joan Alzamora, n'està content tothom. Es un obsequi, merescut i no cercat, a un amic i servidor dels artanencs, a un entusiasta del patrimoni d'Artà, on encara hi ha tantes de coses, gràcies a Déu, dignes d'esser estimades i conservades.

Tothom n'està satisfet, m'afegur, d'aquest homenatge. Se tracta, en efecte, d'honorar un home del poble, treballador i idealista, que, exemplarment amb la suor del seu front, s'ha guanyades les "garroves" vull dir, el pa de cada dia.

Les vides obscures, però tan humanes, tan naturals i tan meritòries dels nostres menestrals i dels nostres pagesos, m'atreuen d'una manera particular. Vull confessar-vos-ho. Me n'aniria amb un endarrer a l'altre món, si, abans del viatge, jo no havia composta i publicada una galeria d'eminències d'Artà. No de les acostumades eminències No, no, no. Això ja està massa esquícat. La galeria d'eminències que me suggestiona seria de pastors, oguers i cabrers; de conradors, d'exsecalladors i collidors d'oliva; de glosadors, missatges i menestrals; de carboners, caçadors i contrabandistes. Una cosa nova. Històries petites. Un ja n'està embafat d'històries grosses i pomposes, amb plomes de pago real. Jo cerc personatges que siguin com un tros de camp; que m'ensenyin, sense proposar-s'ho, a ben parlar la nostra llengua; que tenguin una vida pintoresca, sense vanitat ni desigs de lluir; que no s'hagin plant en la feina, i que la feina manual i el call de les mans siguin el seus pergamins i els seus títols de glòria. Si, damunt això, aquests personatges rústics —"rústics" en el més noble sentit de la paraula— llavors, encara, són un poc somniadors i idealistes, molt millor.

Ara, vosaltres direu si aquest homenatge a un treballador i a un idealista com En Joan Alzamora caurà de ple dins les meves preferències.

Resulta especialment simpàtic per vosaltres i per mi ésser presents a una casolana i modesta glorificació d'un home del poble. Els honors i obsequis a un governant, a un conquistador, a un intel·lectual, a un milionari, a una figura de l'esport, són coses de cada dia. Molt més nou i original és exaltar un personatge modest a qui els carrers li vénen amples i que, com passa, no fa girar la gent darrera. Amb els pobres no hi pensam gaire, per més que valguin sovint a pes d'or. Pobresa no és vilesa, però per molts com si ho fos.

Els homes d'estament humil, els treballadors, constitueixen els fonaments de l'edifici social i aposta traginen, damunt les seves robustes i sacrificades espatlles, el pes de la humanitat.

(Continuarà)

concomitancias poètiques

AIGOS *

Des de fa una temporada
quatre o cinc mesos enrrera
bevem una aigo saladà
que és com una lleixivada
amb olor de claveguera.

Aigo que no es pot emprar
ni per fer-nos ses mans netes
beure-la, ni és pot pensar.
Que és aigo de salobrar
amb un gust de cent punyetes.

Aigo tan poc cristal·lina
que no la volen ni es cans,
ni es moixos, ni ses gallines,
i si hi regau ses alzines,
se moren i tot ses 'glans

Aigo tèrbola, embullada,
color d'empenta de frare...
Esperem que a partir d'ara
mos dugui el vuitanta-quatre
una aigo bastant més clara

I ja des d'Artà a Búger,
des de Campos a Ariany,
per festejar es nou any
enlloc d'aquesta aigo bruta
li pegarem de xampany.

* Feim referència a sa de Ciutat
perquè sa nostra, enc que no sia
potable, encara ni es tèrbola,
ni té mal gust. Lo que pareix que té
són nitrits.

EL SANT PERE

Artà

Año 1 - N.º 9 - Desembre 1983

Colaboradores:

GABRIEL GENOVART

PLANAS SANMARTÍ

JOSEP MELIÀ

JOAN REUS (Fotografia)

MARGARIDA SIQUIER

NICOLAU CASELLAS

BONET DE SES PIPES

MACIÀ RIERA

GREGORI MATEU

SANTIAGO PERELLÓ

BERNARDO COMAS

ANTONI GINARD CANTÓ

JOAN SARD I PUJADAS

JAIME MASSANET

J. MASCARÓ PASSARIUS

Coordinación:

SERAFÍ GUISCAFRE I

JOAN ESCANELLAS I LLINÀS

IMPRENTA POLITÉCNICA

Troncoso, 3. Teléfono 21 26 60

Palma de Mallorca

Depósito Legal P. M. 203-1983

FOTO COMENTADA

Es ben ver que, sense competència, ses coses no anirien envant. Ha bastat que publicàssem a damunt l'Artà un aplec de fotografies de dones garrides, perquè ens portin de tant en tant qualque "retrato" que fa mirera.

—Hala meam, què hi teniu que dir an això?

—I què hem de dir? Donar sa raó as qui sostenen que per ses serres de Llevant, s'aire fa ses dones guapes i s'elegància de sa palmera és sols una pàl·lida imitació de sa naturalesa humana quan es torna femenina.

Vet aquí avui un aplec de garridesa a s'escala de Sant Salvador, quan fer exercicis espirituals era més una moda que una necessitat. Perquè, ja me direu quin pecat hi veis en es conjunt de ingenuïtat que guaita darrera s'aparell. Salero i hermosura n'hi ha molta, però pecats... Es pecats vendrien més envant, a pesar d'ets exercicis i de tots es sermons, si no fora que queden perdonats per sa quantitat d'amor que s'endevena en es mirar noble de totes elles. I allà on i ha estimació no pot haver-hi pecat. Recordau ses paraules de l'evangeli:

"Ha estimat molt".

Anem per feina.

Començant, com sempre, per darrera i d'esquerra a dreta, són: Na Margalida de Son Vives, casada amb en Jaume Maieta, filla de l'amo en Francesc Nonga, neboda, per tant, de Mossèn Lliteres. N'Antònia de Ses Eres, sa dona d'aquell bon tenor a qui li deim Joan Jaumí. Na Fita, coneguda a tot arreu del nostre poble, tant per s'antigor de la nissaga com p'es fets, es bon fets d'aquesta veïnada nostra. Amagada, Na Teresa de Sos Sanxos, regitzera i sorollosa, que encara no comprenc com la pogueren fer estar aturada per captivar-li sa fesomia, que sols no l'hi veuen. Na Margarida Monseriva, filla d'En Pere Metxo, casada amb En Toni Petaca. Na Maria de Son Pastor i N'Angela Busquera.

Començam llavores per Na Rosa Xineta d'En Llucià Mosson. N'Antònia Moma, Na Catalina Casina de Sa Tintoreria de Can Balaguer, Na Teresa Reüllà, fadrina aficionada an es futbol i terror dels mals àrbits.

Na Magdalena Bovera, i a devora ella, Sa Rosseta de Son Puça. Na Marieta Terres, que va morir per Orellana. Na Maria d'es Pont, Na Francisca de Xiclati. A sa tercera, la començam per ses Catalines: N'Orell i Na Lloveta, A.T.S., casada amb un dentista i que viu per Madrid. Na Margalida de Ca's Cabo i, ja veis, son pare era es Sergent Ferrer, però es veu que la batiaren abans d'haver ascendit. N'Antònia Ranxera, N'Esperança de Can Joan Escolà, casada amb En Joan Leu d'es Forn. Na Francisca de Sa Badeia, dona d'En Julio Murta. Na Catalina Maia i Na Lola-se-va-a-los-puertos, sa botiguera.

Na Maria Carriona, Na Miquela Barceló, filla d'En Mateuet; Na Catalina Mostela...

I ja a sa darrera, Na Maria de Son Puça, Na Magdalena Clarita, sa d'es futbolista Piris; Na Margalida Ratera, de l'amo en Simó, que estava en es tren. N'Antònia Pentalina, casada amb en Polleta de Manacor; Na Bel Cantó; Na Maria Mossona, sa dona d'En Cano, es socialista més llarg d'Artà. Na Margalida de Son Vives; una altra Antònia Pentalina, filla de l'amo En Rafel; Na Mariàngela Crista; Na Maria Muntaner, casada amb en Tòfol de Xiclati; Na Maria de Son Fang; Na Catalina Rodríguez, d'En Biel Ciutadà. Una filla de l'amo En Tomeu Comuna, mos pareix que sa segona, que va emigrar a S'Argentina i ha votat N'Alfonsín, perquè mos consta que era demòcrata.

Una de ses Blanquetes, que viu per Cala Ratjada.

Que us sembla? Quantes històries amagades rera cada cara i cada cos! Quants de sentiments dins cada pit i dins cada cor! Heus-les aquí i mirau-les que cada una d'elles i totes en conjunt formen i conformen un esglaó de la nostra petita petjada artanenca.

APROBADO EL PROYECTO DE NA BATLESSA

Por fin van a ser acometidas las obras en Na Batlessa.

En la foto un detalle de la casa casi recién construida. Casa que, a pesar de su escaso valor arquitectónico puede ser de gran utilidad para el pueblo de Artá.

Nada nos podía alegrar más que dar esta noticia.

Por fin Artá contará con un jardín que puede a no dudar modificar, mejorándola, su fisonomía. Por fin podrá contarse con un edificio público para instalar en él la casa de cultura que los tiempos demandan.

Se llegó a un acuerdo entre el Ayuntamiento y el propietario de la finca para construir en la parte posterior, la que da sobre la Calle Taulera y dejar todo lo demás para jardines.

Naturalmente las dos partes han debido de ceder, pero el proyecto queda-

rá francamente bonito.

Desde la calle Taulera se podrá ascender al jardín por una escalera del ancho de una calle, y quienes tengan sus viviendas en la nueva construcción contarán con un sótano o aparcamiento. Unos jardines y unas pérgolas laterales.

Así como en su día informamos del primer proyecto, procuraremos traer a nuestras páginas al actual para que podamos solazarlos anticipadamente con esta reforma que hará de nuestro pueblo, uno de los más bonitos de Mallorca.

PISTA INFANTIL DE PATINES.—Seguramente será construida asimismo tras la casa de Na Batlessa. Total, un proyecto que quedará hasta a gusto de los párvulos.

TELEFONO PARA LA COLONIA DE SAN PEDRO.—Para el año 1985 estará el teléfono en la Colonia. Dicho así parece lejano el día pero si tenemos en cuenta que el 83 se termina, veremos que tan sólo dentro de un año els coloniers se podrán comunicar con todo el mundo. Incluso con los países satélites. Que ya era hora, caramba!

SALON RECREATIVO JUVENIL.—En la calle Gran Vía Constitución, donde antes tuvo el taller aquel gran artesano que se llamó En Pere Tiu, se están arreglando unos locales para la instalación de un Salón de Juegos juveniles.

Tolo Llinás es quien va a regentarlo y le auguramos mucho éxito. Los juegos para los niños y jóvenes son como el automóvil para los mayores.

Una vez conocido, ya no hay quien ande. A pie queremos decir. Pues bien, en el Salón recreativo, por poco cómodos que se halle la patulea de los nuevos, habrá llenos diarios.

XERINOLA.—Nueva boutique. Otro comercio a añadirse a los que están proliferando. Ropa de hombre y ropa para mujeres. Unisex en una palabra. Cardenal Despuig, seis. Donde antes existió otra en la que se vendía ropa para mujeres. Les deseamos un nuevo éxito. Que lo tendrán, no me cabe duda.

OPTICA ARTA.—Esta sí es una especialidad que le hacía falta a nuestro pueblo. Para unas sencillas gafas había que acudir a Palma o Manacor. Un buen sitio el de su ubicación. En una esquina de la calle Ciutat con la de Costa y Llobera. De ahora en adelante nuestros entrañables miopes, o

astigmáticos, hipermiopes o estrábicos, ya podrán encargarse su adminículo en Artá. Suerte y vista al nuevo establecimiento.

SUPERMERCADO ES REBOST'—Con todos los adelantos de la nueva técnica de ventas, este supermercado, que de la mano de Tomás Orell, viene a cumplir un laudable objetivo para la sufrida grey de los consumidores. Según la ley de la oferta y la demanda, a más oferta menos carestía. Ojalá se cumpla este deseo y se consiga que las muchas ventas abaraten el género. Ganando muchos picos, se hace un mucho. Y teniendo donde elegir, el consumidor se siente más cómodo y mejor atendido. Nuestro deseo de éxito.

Pub. En los bajos de lo que fuera el horno de Can Miquel Sopa, vecino de Can Rafel Pansecola se está construyendo lo que va a ser un PUB (Taberna) para la juventud. En principio se habló de Sala de Fiestas o Discoteca pero parece ser que la cosa se queda en Pub. Cuidado con las discotecas, majos, que casi son tan peligrosas últimamente como los aviones.

Triste el acontecer de una discoteca en Madrid. Un piadoso recuerdo para quienes encontraron allí su final de trayecto.

EXPOSICIONES.—Sarasate prepara la suya para San Antonio. No puede faltar a la cita. Y más desde que en la Colectiva d'Es Moli den Prebe en Capdepera, vendió toda su obra a una velocidad de vértigo. Lo que no acaba de irle bien a Juan es la Virgen de la Pau. Es una carga muy pesada para un sólo hombre. Pero él sigue. Animosos de la calidad de Sarasate ya no quedan en este perro mundo.

Què en sortirem Joan, amb aquesta Mare-de-Déu?

DAZIRO.—Es el pseudónimo de un conocidísimo latinista que se dedica al arte. Faust Garcias Truyols en Vora... Vora... Vora inaugura el 23 de Diciembre una exposición de óleos.

Día a día se está asentando el que-hacer artístico de Fausto. No nos resistimos a publicar la poesía dedicada al pintor por el artista Joan Mesquida.

**Pel bon amic Faust,
a manera de felicitació**

Amb fonda calma latent,
cent formes al llenç escampes.
Reflex dolcenc d'esperances
pels àvids ulls de la gent.

Així fas que prengui el vol
ta novella fantasia,
creant, mons nous d'ufania
baix l'antiga llum del sol.

I saps que el quefer t'escau,
perquè el teu art no és mentida.
Destapes símbols de vida,
calmant nostre set de pau.

JOAN MESQUIDA
Artà, Desembre de 1983

Sebastián Massanet expone en Sa Caixa del 17 al día de Reyes. Una visita obligada para ver los progresos sin duda notables de este buen pintor local.

Jeroni en el Dorado del 10 al treinta y uno de los corrientes. Una nueva muestra de este gran conocedor del oficio.

SA FONA.—Una importante colectiva en la coqueta galería de la Calle Cardenal Despuig.

Como cada año se ha organizado un Belén viviente en el recinto amurallado de San Salvador. Esperamos y deseamos que el éxito acompañe a los organizadores. La entrañable Navidad, hará el resto.

GALERIA DE ARTE SA FONA.—Una importantísima colectiva en la más profesional de las galerías artanenses. He aquí la lista de los expositores. Ustedes mismos juzgarán.

Joan Miró, Tàpies, Juli Ramis, Riera Bagur, Kowslousky, Roca Fuster, Brunet, Miquel Labrés, Alex Llull, Ritx Miller, Damià Jaume, Miquel Aguiló, Fontdevila, Mompó y Bover.

Podemos calificarlo de acontecimiento porque creemos que, jamás, en los anales de las muestras de arte se ha producido en Artà una tal conjunción de valores.

Esto entraña un sólo peligro. Que después de contemplar esta exposición, cada cual quede en el sitio que verdaderamente le corresponde y no en el que le coloca su imaginación calenturienta, o en el de los que no vieron más arte que el de las litografías.

En Perico fa feina i calla.
Què en sortirà de tot això.
Ha inaugurat es forn i cou ell mateix.

CONCIERTO DE NAVIDAD por la coral Universitaria. Hemos escuchado hogaño un gran concierto de Navidad. Gracias a la extensión Universitaria en su programa Música para los pueblos y bajo la dirección de Joan Company. Música de Haendel, Pau Casals, Ll. M. Millert, etc. nos fue dado gozar de las delicias de una bien interpretada música coral. Sería de desear que estas actividades se repitieran.

GLOSES IL·LUSTRADES D'EN TONI BUTLER

Desembre, mes de Nadal,
coques bames i torrons,
xuia i botifarrons,
sobrassada en general,
remouen qualche queixal
massapans i polvorons.

Per a Nadal s'indiot
i també qualche porcella,
sense oblidar sa paella,
a sa bossa la feim clot.
Més, si encara ets devot
d'empinar bé sa botella.

Sa panxa bé l'embudim,
en festes tan senyalades;
se peguen moltes panxades;
ningú mira gaire prim;
an es metge acudim;
per molts han estat pesades.

Salut i prosperitat
dins s'any nou i bon Nadal,
li deman per cada qual
a Jesús de molt bon grat.
Que no hi hagi cap "parat";
tothom tengui es seu jornal

NECROLÒGICA

JERONI JUAN TOUS

Ens ha deixat un dels pregoners de S'Endevallament. Efectivament ell va fer el de 1975. Va néixer a Artà un bon dissabte de festes (4 d'Agost de l'any 1906) on visqué tan sols fins el 1918. Debades el trasplantaren a Ciutat. Ell se sentia artaner de rel i ho manifestava cada pic que queia bé. La seva vida es estat dedicada a la feina i a l'art.

La seva sensibilitat va fer que en Jeroni recullís i ordenas tot l'art que Mallorca tenia amagat. El seu anomenament com acadèmic de Belles Arts fou fet amb tota justícia.

Ara bè, dels seus set caires foguers el més vistable fou la seva bonhomia.

Amic dels seus amics portava la joia de viure allà on ell estava.

Per tant des de les pàgines del Artà volem donar-li el nostre adeu, com a Artanenc i com amic.

Jeroni Juan a Déu siau.

ANTONI LLITERAS NEBOT

67 anys d'edat que morí
el 29 de Novembre de 1983 a Artà

"Es l'hora dels adéus i ens hem de dir adéu-siau...".

Antoni ens ha dit definitivament adéu quan la seva vida estava madura per a donar el pas cap a la Casa del Pare. El seu cor llastat de tanta fatiga i tanta bondat va aturar el seu batec, i el seu caminar, per a volar a les regions eternes on ja no hi ha cansament ni fatiga, ni tampoc es troba la tristor ni l'amargura.

Només aquell que ha acceptat la vida activament, com una tasca agosserada, com una lluita valenta, pot després celebrar la festa de la mort, fecundada amb el delit d'una esperança eterna.

La vida del nostre germà Antoni fou un lluminós poema de llibertat, de caritat, d'amor i de fortalesa.

Fou l'espos feel i el pare amorós que donava llum a una família cristiana de forta tradició artanenca.

Es va treure el pa de la boca perquè tothom trobàs consol en la seva necessitat, al temps que la seva existència era model d'acollida.

Ell tot ho va fer amb discreció i senzillesa, sense ampullositat, com l'home que camina amb pas segur cercant en tot moment fer un món millor.

Va il·luminar el camí de molts que acudiren confiadament a pellucar de la seva bondat una ajuda o una col·laboració.

Amb la seva vida callada i fecunda ens diu a tots que tant l'estimam el caminó que ens duu a la veritat de l'amor.

Per tot això, els nostre adéu es molt senzill, ple d'admiració, de respecte, i d'agraïment al qui en vida ens va dir com donar sentit a l'existència.

MES DE NOVIEMBRE 1983

NACIMIENTOS

Día 15 de noviembre. David Fernández Rullán, hijo de Manuel y de Patricia. C/. 31 de Març, s/n.

Día 23. Juan Sancho Vilchez, hijo de Bartolomé y de Teresa. Calle Argentina, 10.

Día 26. Margarita Canet Colom, hija de Pedro y de Bárbara. Calle Menéndez Pidal, 17, 2.o.

MATRIMONIOS

Día 5 de noviembre. Francisco Salom Rosselló con Juana Pérez Molina. Nuevo domicilio: C. Barraques, 33.

Día 19. José-Antonio Alonso Vicedo con Catalina Mestre Payeras. Nuevo domicilio: C/. Pureza, 5.

Día 26. Carlos Serrano y Martín con Margarita de los Angeles Antich y Sureda. Nuevo domicilio: R. Blanes, 98.

Día 27. Pedro Garau Mestre con Margarita Capó Gili. Nuevo domicilio: C/. San Marcos, 4, de la Colonia de San Pedro.

Día 20. Rafael Pomar Ginard con María Sard y Suñer. Nuevo domicilio: C/. Apol·lo, s/n.

DEFUNCIONES

Día 9 de noviembre. Margarita Sancho Nebot, hija de Pedro y de María (d'Es Verger). C/. San Francisco, 32.

Día 13. Francisca Aguiló y Aguiló. Hija de Francisco y de Francisca. C/. Major, 53. a) (De Ca na Coloma Rotja).

Día 16. Gabriel Danús Uguet. Hijo de Juan y de María. (Serra). C/. Mestre Andreu, 2.

Día 29. Sebastián Galmés Vives. Hijo de Bartolomé y de María. (Serverí). C/. Jaime III, 6.

Día 29. Antonio Lliteras Nebot. Hijo de Pedro y Antonia. (De sa Central). C/. Bellpuig, 15.

C. D. AVANCE

Los chavales de la plaza de San Antonio parecen haber cogido onda o así por lo menos lo demuestran los infantiles que han terminado la primera vuelta y empezado la segunda en mitad de la tabla.

En los partidos jugados en "Ses Pesqueres" han demostrado que saben practicar buen fútbol.

Creemos que seguirán así y por lo tanto disfrutando de este privilegiado lugar de la tabla.

A los ALEVINES se les nota algo noveles en esta categoría ya que muchos de ellos son debutantes, a pesar de todo están realizando un más que digno papel en esta primera categoría. Muy mal les tienen que ir las cosas para no clasificarse en lugares altos. El mago "Biel Papaio" cuenta con mimbres y no dudamos que con ellos sepa confeccionar el cesto de una buena clasificación.

Los JUVENILES han cambiado mucho. De ser un equipo goleador y temido por los adversarios han pasado a ser simplemente un buen equipo del Grupo. Ha pasado un bache y en los desplazamientos, que era su plato fuerte, no sacan puntos. En "Ses Pesqueres" ganan con muchas dificultades. Van quintos en la general. Esperamos y deseamos que al final obtengan una de las dos plazas que dan opción al ascenso. Pero para ser así, deben cambiar las cosas.

En cuanto al Artà, de categoría nacional, nos está dando una de cal y otra de arena.

Realiza partidos a lo campeón y después nos obsequia con actuaciones decepcionantes.

En Manacor el Artà impuso su ley, empatando el partido y desmontando al líder MANACOR, jugó un partido disciplinado con mucho orden y usando un contragolpe fenomenal. Al final empató a uno y fue la sorpresa de la jornada.

El partido contra el CALVIA, fue la otra cara de la moneda. Los de Calviá les pusieron muy difíciles las cosas y si al final se ganó, fue debido a la gran labor de éste, cada día más joven, Xisco Rodríguez en su nueva demarcación de delantero centro.

En el Estadio Balear el ARTA no tuvo suerte ya que aguantó el resultado inicial hasta el minuto ochenta y nueve. Después se vino todo abajo con el gol de los baleáricos. A ser sinceros el Artà sólo se defendió. Atacó en muy contadas ocasiones, y esto es sabido. Quien juega a no perder, a veces lo consigue, pero nunca gana.

Y llegó el partido contra el MALLORCA. Partido esperado y deseado por ver en acción a estas nuevas figuras que en día no lejano tienen que ser quienes defiendan al Mallorca en la división de honor. Gustaron mucho los mallorquistas al numerosísimo público que acudió a Ses Pesqueres. Juegan muy bien la pelota y tienen un fútbol muy vistoso. Pero se encontraron con un Artà a tope jugando el mejor partido de la temporada y haciendo vibrar a sus incondicionales. Al final Artà dos, Mallorca uno...

Cuando todos creíamos en la reacción del Artà se visita al Binisalem, colista del grupo y con una sola victoria en su haber. Pues ahí jugó el Artà un pésimo partido frente a un equipo que únicamente puso voluntad. Decepción al canto y los muchos seguidores que nos dimos cita en Binisalem a esperar otra ocasión...

Y parecía que ésta debería darse ante el Alayor. Pero no fue así. Todo lo contrario. El Artà jugó un partido malo, malísimo de solemnidad. Ganó gracias a un penalty cometido a Agustín, transformando Rodríguez. Pero fue el Alayor quien dominó más, creando claras ocasiones de gol que sólo por su mala suerte o buena fortuna del Artà no fructificaron. El Alayor se hizo acreedor a un mejor resultado.

En definitiva un Artà que no convence y mucho tendrá que cambiar si no quiere hacernos sufrir en "Ses Pesqueres".

J. M.

PREMIS "ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA DE MALLORCA"

BASES

L'"Associació de Premsa Forana de Mallorca", amb la col·laboració i patrocini de la Caixa d'Estalvis "Sa Nostra", convoca el Primer Concurs Periodístic "Associació de Premsa Forana de Mallorca" amb l'objectiu de premiar els millors treballs sobre temes d'actualitat a Mallorca. El concurs es regirà per les següents BASES:

- 1.ª Els treballs que hi participin estaran escrits en llengua catalana.
- 2.ª Els treballs s'hauran publicat, dins els terminis fixats, a qualsevol de les publicacions associades.
- 3.ª Podran participar-hi tots els col·laboradors habituals de les publicacions.
- 4.ª L'extensió serà d'un màxim de tres folis mecanografiats a doble espai i a una sola cara. Hi podrà haver informació gràfica.
- 5.ª Per optar al premi, els treballs s'hauran d'haver publicat dins els següents terminis: des de la data de publicació d'aquestes Bases fins a dia 30 d'abril de 1984.
- 6.ª Per optar al premi, l'autor del treball, per mitjà del director de la publicació on hagi sortit a llum, enviarà el retall del mateix per triplicat a nom de Carles Costa, Carrer Princesa, 24. Sant Joan.
- 7.ª El Jurat es donarà a conèixer en el moment de la concessió dels premis i el seu veredicté serà inapel·lable.
- 8.ª El veredicté es farà públic dins el mes de maig de 1984. El lloc i el dia seran comunicats oportunament.
- 9.ª L'"Associació" es compromet a editar els treballs premiats.
- 10.ª Els premis que s'atorguen són els següents:
Tres premis de 30.000 ptes.
Un d'ells tindrà un premi d'honor consistent en una escultura d'En Pere Pujol.
- 11.ª Els participants es comprometen a acceptar aquestes bases. Els membres del Jurat resoldran els casos que no hi estiguin prevists.

SA FONA

GALERIA D'ART

Exposició colectiva de oleos:

Miró, Tàpies, Juli Ramis, Rivera Bagur, Kowslousky, Roca Fuster, Brunet, Miquel Llabrés, Alex Llull, Ritx Miller, Damià Jaume, Miquel Aguiló, Fontevila Mompó y Bover.

VISITE "SA FONA"
EN ESTAS FIESTAS.
LES DESEAMOS
UNA FELIZ NAVIDAD
Y PROSPERO 1984